

ПРЕГЛЕД НА ОМРАЗАТА

Како и повеќето луѓе од малцинско етничко или расно потекло, Ромите се погодени од говорот на омраза, а **антициганизмот важи за еден од најчесто пријавуваните основи за говор на омраза**, вклучувајќи ги и друштвените мрежи. Манифестациите на антициганизмот, како што е говорот на омраза, може да ги погоди Ромите директно или пак имплицитно, преку посредни категории како што се „неприспособени“ граѓани, „скитници“ или луѓе на кои им е потребна доедукација. Политичарите и државните органи честопати не се одважуваат јавно да ги осудат таквите негативни трендови. Наместо тоа, во голем број случаи, токму тие ги искажуваат расистичките лаги. А и не само политичарите: ширум Европа, низа медиумски куќи емитураат токсични наративи против Ромите.

Насилството врз малцинствата, вклучително и Ромите, започнува со зборови и презрив јазик. Говорот на омраза брзо може да ескалира во физичка повреда. [Агенцијата за основните права на ЕУ \(ФРА\)](#) констатираше дека говорот на омраза и криминалот од омраза врз Ромите се широко распространети и честопати за нив не се спроведува соодветна истрага, а во бројни случаи и лесно се прифаќаат, па и оправдуваат.¹ Како последица на тоа, непобитен е фактот (како што покажуваат податоците) дека има значителен пораст на говорот на омраза кон Ромите.

На 7 април 2020 година, ФРА на Европската Унија, Канцеларијата на ОБСЕ за демократски институции и човекови права и Советот на Европа дадоа изјави со кои го свртеа вниманието кон [несразмерните ризици со кои се соочуваат Ромите во однос на заболувањето од КОВИД-19](#). Сепак, и покрај овие [барања и јасните мандати](#) на меѓународните и европските декларации за човекови права со кои се гарантира еднаквост, недискриминација и достоинство на сите луѓе, постои застрашувачка ескалација на популистички и расистички гласови коишто имаат намера да ја обвинат ромската заедница за оваа пандемија.

Антициганистичкиот говор на омраза е причината, но и директна последица на сè поголемите антиромски чувства и дискурси од страна на мнозинството.

¹„Криминалот од омраза“ и „говорот на омраза“ се сè поголем проблем ширум Европа. „Криминалот од омраза“ и „говорот на омраза“ се сеприсутни, но не и (или барем не стриктно) правни термини или концепти. Говорот на омраза опфаќа голем број на начини на изразување со кои се шири, поттикнува, промовира или оправдува омразата, насилството и дискриминацијата против некое лице или група на лица од најразновидни причини, додека пак криминалот од омраза, познато и како **пристрасно мотивирано злосторство**, претставува кривично дело мотивирано од некоја **пристрасност или предрасуда кон одредена група на луѓе**. Пристрасните мотивации може пошироко да се дефинираат како **однапред создадени негативни мислења, стереотипни претпоставки, нетрпеливост или омраза насочени кон група која споделува заедничко обележје, како што е расата, етничката припадност, јазикот, религијата, државјанство, сексуална ориентација, род или кое било друго суштинско обележје**. Во криминал од омраза може да спаѓа **закана, оштетување на имот, напад, убиство или секое друго кривично дело извршено од пристрасна мотивација**.

ПРЕДИЗВИЦИ

♦ Кривично-правниот систем во Србија не дозволува собирање на податоци кои се расчленети според етничка припадност, па оттука и не постојат официјални статистики за бројот на инцидентите во кои Ромите се жртви на насилство, расно мотивирани злосторства од омраза и говор на омраза. Исто така, невозможно е да се одреди процентот на ромските случаи во споредба со сите документираните случаи, бројот на ромските случаи за кои полицијата повела истрага, и бројот на ромските случаи за кои обвинителството подигнало обвинение.

♦ Слично на ова, Државното обвинителство на Црна Гора не собира етнички расчленети податоци, па оттука и не постојат докази за случаите во кои се вклучени Роми, Ашкали или Египќани како жртви на криминал од омраза, насилни напади и говор на омраза, вклучувајќи го и бројот на соодветни обвиненија.

Говорот на омраза не претставува говор на човековите права!

„Европа е должна да ги штити своите малцинства од расизам и дискриминација. Антициганизмот мора да го замениме со отвореност и прифаќање; говорот на омраза и злосторството од омраза со трпеливост и почит за човековото достоинство... Пред сè, мора да ја промовираме разноликоста како прекрасен дар кој ја прави Европа силна и отпорна.“

Изјава на Претседателката фон дер Лајен, Потпретседателката Јурова, и Комесарот Дали во пресрет на Денот за сеќавање на холокаустот врз Ромите во 2020 година

ПРЕПОРАКИ ЗА ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО

Засилете ја борбата против сите облици на дискриминација врз Ромите, вклучително и институционалниот расизам и ксенофобија, говорот на омраза и криминалот од омраза.

Зајакнете ги напорите за борба против дискриминацијата, говорот на омраза и криминалот од омраза како конкретни манифестации на антициганизмот/расизмот кон Ромите – надвор од општите основи кои се веќе вградени во националната антидискриминаторна рамка што се однесува на „расна и етничка припадност“.

Подобдете го спроведувањето на законите за да обезбедете нивно ефективно применување во однос на криминалот од омраза и говорот на омраза насочен кон Ромите.

Изработете алатки за пријавување и воспоставете обврска за релевантните институции на национално и локално ниво да собираат распределени податоци за говорот на омраза и злосторствата од омраза што се вршат со антициганистичка мотивација.

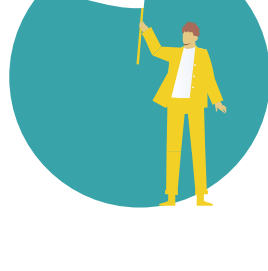
Обезбедете подобар пристап до правда за Ромите кои се соочуваат со дискриминација, говор на омраза и криминал од омраза и поддржете ги жртвите – во согласност со [Препораката на Комитетот на министри на Советот на Европа од 2017 година за подобрување на пристапот до правда за Ромите и Патниците во Европа](#).

Јавно осудете ги и искоренете ги случаите на расистичка и распапувачка реторика, вклучувајќи го и антициганистичкиот говор на омраза во јавниот дискурс.

Промовирајте позитивни и нестереотипни спротиставени наративи за инклузивно општество и развијте конкретни мерки за справување со криминалот од омраза и говорот на омраза мотивирани од антициганизмот.

Поттикнувајте дискусија и размена на добри практики меѓу релевантните државни органи и граѓанското општество.

Зајакнете ги капацитетите и клучната улога на ромското граѓанско општество.